

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Behovsstyrd vård (SOU 2026:38)

S2026/01367

Utgångspunkter och övergripande synpunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden.

De remitterade förslagen innebär sammantaget att möjligheten att erbjuda offentlig finansierad digital vård till invånare i hela Sverige baserat på ett avtal i en enskild region försvinner. För att kunna erbjuda vård som enbart ges genom distanskontakt till patienter i en viss region behöver privata aktörer ha ett avtal som leverantör eller underleverantör till just den regionen. Detta innebär en stor förändring både för patienternas möjlighet att välja mellan vårdgivare av digital vård och för konkurrensförhållandena mellan olika leverantörer av sådan vård.

De privata digitala vårdtjänsterna har på flera sätt bidragit till en ökad tillgänglighet och drivit på digitaliseringen inom primärvården. Detta konstaterade Konkurrensverket i en rapport om privata digitala vårdtjänsters påverkan på konkurrensförhållanden inom primärvården 2022¹. I rapporten kritiserade Konkurrensverket däremot bl.a. utformningen av ersättningssystemet för privata digitala vårdgivare, då olika ersättningsmekanismer för fasta vårdcentraler och digitala utomlänsvårdgivare skapar konkurrenssnedvridningar i vårdvalssystemen i regionerna. Konkurrensverket förespråkade ur ett konkurrensperspektiv att regionerna upprättar en avtalsrelation med de privata digitala vårdgivarna och att privata digitala vårdtjänster – liksom andra tjänster som utförs av privata företag med offentlig finansiering – upphandlas i konkurrens eller tillhandahålls genom valfrihetssystem.

¹ Konkurrensverket, *Privata digitala vårdtjänsters påverkan på konkurrensförhållanden inom primärvården*, 2022:3.

Konkurrensverket anser alltså att det nuvarande systemet innebär att det inte råder konkurrens på lika villkor mellan vårdcentralerna i primärvårdens vårdvalssystem och de privata digitala vårdgivarna som verkar med utomlänsersättning. På en övergripande nivå tillstyrker Konkurrensverket förslaget om att nuvarande system för ersättningar och avgifter vid digital utomlänsvård avskaffas.

Därutöver bedömer Konkurrensverket att flera av förslagen, bland annat de förslag till förändringar som påverkar förutsättningarna för digitalt tillhandahållen vård, kan få långtgående effekter på konkurrensen mellan vårdgivare och även påverka förutsättningarna för innovation inom vårdsektorn. Konkurrensverket anser att konkurrenseffekterna av vissa förslag inte är tillräckligt belysta. Det saknas enligt verkets mening en analys av konkurrenseffekter, marknadsstruktur, etableringsförutsättningar, effekter för innovation och digitala vårdmarknader samt om vissa vårdaktörer gynnas på bekostnad av andra på ett omotiverat sätt. Konkurrensverket kan varken tillstyrka eller avstyrka de närmare förslagen i nuvarande form. I det följande kommenterar Konkurrensverket några av förslagen mer utförligt.

14.8.2 Enhetliga avgifter stärker principen om vård på lika villkor

Utredningen menar att regionerna bör enas om mer enhetliga avgifter inom hälso- och sjukvården och att Socialstyrelsen bör få en roll att arbeta fram förslag på enhetliga nivåer. Detta bör enligt utredningen ske med utgångspunkt i målet om vård på lika villkor. Enhetliga avgifter bör till en början införas för alla medicinska bedömningar i primärvården.

Konkurrensverket konstaterade i ovan nämnda rapport att det inte har varit ovanligt att patientavgiften för digitala utomlänsbesök har varit lägre än patientavgiften för att besöka den vårdcentral där patienten är listad. Det har gett incitament för patienter att i högre grad besöka digitala privata vårdgivare än den vårdcentral där patienterna är listade, även vad avser digital vård.² Genom utredningens förslag att avskaffa den digitala utomlänsersättningen kommer denna snedvridning mellan vårdgivare att försvinna.

När det gäller förslagen om ett arbete inriktat på mer enhetliga, nationella avgifter konstaterar Konkurrensverket att utformningen av avgifter och ersättningar är ett av flera viktiga verktyg för styrningen av hälso- och sjukvården. Verket har inga synpunkter på hur olika regioner ska organisera sin vård och patientavgifternas storlek men delar utredningens bedömning att det är viktigt att skapa förutsättningar för ökad samordning och kunskap. Samtidigt behöver man beakta att förutsättningarna för vård och marknadsförhållandena varierar mellan olika regioner och att regionernas sätt att finansiera vården påverkar marknadens

² Ibid

funktionssätt. Det fortsatta arbetet bör även inkludera en analys av eventuella marknadseffekter om regionerna får minskad frihet att styra genom avgiftsnivåer.

14.8.4 Regionerna ska erbjuda möjlighet till distanskontakt

Utredningen föreslår att regionerna ska erbjuda patienter som är bosatta i regionen möjlighet till vård genom distanskontakt när sådan är lämplig ur ett medicinskt perspektiv. Patienter som har förmåga och önskan att kunna nyttja distanskontakter ska inte behöva ta sig till en fysisk mottagning för sådant som inte ur ett medicinskt perspektiv kräver ett fysiskt möte. Patienten får avstå sådant erbjudande och ska då få vård på annat sätt.

Konkurrensverket konstaterade i den ovan nämnda rapporten att digitaliseringen på olika sätt kan medföra stor nytta i form av effektivisering, ökad service och tillgänglighet inom åtminstone delar av primärvården. De privata digitala vårdtjänsterna har bidragit till ökad acceptans och spridning av digitala tjänster inom primärvården, men eftersom de inte har något avtal med den region som patienten tillhör har de inte tillgång till regionens journalsystem och andra it-lösningar. Detta innebär att de privata digitala vårdgivarna endast har tillgång till den dokumentation som finns i den nationella patientöversikten om patientens sjukdomshistoria. På motsvarande sätt får den vårdcentral där patienten är listad bristfällig information om patientens besök hos privata digitala vårdgivare. Bristen på avtalsrelation innebär också att det inte är möjligt att på kommersiell bas bygga upp digitala tjänster som förutsätter utbyte av digital information. Det är inte heller möjligt att följa upp resultat på ett systematiskt sätt eller att tillämpa ersättningsmodeller där ersättningen bygger på uppnådda medicinska resultat.

Konkurrensverket bedömer att förslaget att ställa krav på regionerna att erbjuda digitala kontakter kan skapa nya möjligheter både för patienter och vårdgivare att utnyttja digitaliseringens fördelar. För patienternas möjlighet att välja vårdgivare samt för de privata digitala vårdgivarna där konkurrens i dag sker på nationell nivå kommer samtidigt förslaget att medföra stora förändringar. Det blir i hög grad upp till regionerna att ta till vara den teknik och de lösningar som utvecklats av de privata digitala vårdgivarna, till exempel genom att upphandla sådana tjänster. Konkurrensverket efterlyser här en analys av vad patienternas förändrade valmöjligheter, samt att den nuvarande konkurrensen på nationell nivå upphör, kommer att innebära för regionernas drivkraft att fortsätta ta tillvara och tillgängliggöra befintliga och innovativa lösningar inom digital vård. Effekterna kan påverkas av om det är vårdcentralerna som väljer digital leverantör eller om det sker på regionnivå.

Under alla förhållanden kan det konstateras att regionernas avtal, ersättningsmodeller och upphandlingsförfaranden påverkar konkurrensen i hög grad både i dag och om de remitterade förslagen genomförs. Som utredningen påpekar finns en risk att vissa privata digitala vårdgivare inte bedömer sig ha förutsättningar att

ingå avtal med alla regioner och att det totala utbudet av digital vård skulle minska.

Konkurrensverket ställer sig bakom utgångspunkten att det nuvarande systemet behöver ändras mot bakgrund av de snedvridningar som det gett upphov till. Däremot efterlyser Konkurrensverket en analys av vilka konsekvenser det remitterade förslaget kommer få på konkurrensen mellan leverantörer av digitala vårdtjänster, exempelvis vad avser etableringsmöjligheter för olika typer av aktörer (t.ex. små eller nischade privata vårdgivare), eventuell ökad administration och högre kostnader för digitala vårdgivare, påverkan på innovationstakten och på vårdutbudet i sin helhet. En analys av olika åtgärder för att hantera eventuella negativa konsekvenser av detta slag bör också göras i den fortsatta beredningen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Marie Östman. Föredragande har varit rådet Leif Nordqvist.